

Kopienu vēju parki:

realitāte Eiropā un perspektīva Latvijā

Fizikālās enerģētikas institūts - Ivars Kudreņickis; Gaidis Klāvs; Jānis Reķis
Latvijas Vides investīciju fonds – Aija Zučika

**LU 78.zinātniskā konference,
ĢZZF sekcija “Telpiskā plānošana un attīstība”,
Tēma – Reģionu un teritoriju attīstība**

2020.gada 31.janvāris

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.

Referāta problēmjautājums

- enerģijas kopienas kā (salīdzinoši) jauna sabiedrības organizācijas forma
- konkrētus piemērus fokusējot uz vēja enerģiju

WinWind projekts

Co-funded by the
Horizon 2020
programme of
the European
Union

Projekta norises laiks

01.10.2017. – 31.03.2020. (30 mēneši)

Projekta mērķis

Veicināt vēja enerģijas izmantošanu uz sauszemes tajās valstīs un to reģionos, kuri līdz šim ir uzskatāmi kā sauszemes vēja enerģijas izmantošanas ziņā mazattīstīti.

Projekta satvars

WinWind projekts paredz īstenot pasākumus, lai veicinātu plašu akceptējamību un atbalstu vēja enerģijas izmantošanai uz sauszemes atbilstoši vides kvalitātes un ilgtspējīgas attīstības principiem.

WinWind projektā akceptējamība tiek saprasta plašā nozīmē, tā ir:

- sociāli politiskā akceptējamība no lēmumu pieņēmēju, sabiedrības mērķgrupu, pārvaldes institūciju puses,
- akceptējamība no pašvaldību un vietējo iedzīvotāju kopienu puses,
- tirgus akceptējamība no investoru un patērētāju puses.

WinWind projekta partneri

Co-funded by the
Horizon 2020
programme of
the European
Union

Vācija:

- Berlīnes Brīvā universitāte (FUB), Vides politikas pētījumu centrs, vadošais partneris).
- SEECON INGENIEURE Gmbh

Latvija

- Latvijas Vides Investīciju Fonds (LVIF)
- Fizikālās Enerģētikas institūts (FEI)

Itālija

- nacionālā jauno Tehnoloģiju, Enerģijas un Ilgtspējīgas Ekonomikas Attīstības aģentūra (ENEA),
- ECOAZIONI (ilgtspējīgas vietējās attīstības konsultāciju kompānija)

Norvēģija

- Starptautiskais klimata pētījumu centrs (CICERO),
- Norvēģijas Ūdens resursu un Enerģijas direktorāts (NVA)

Polija

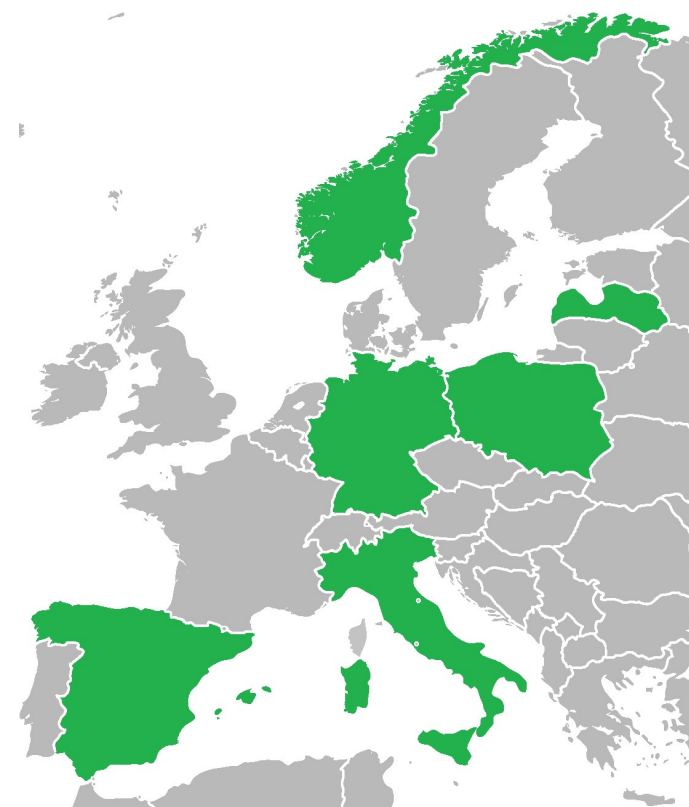
- nacionālā Enerģijas Efektivitātes aģentūra (KAPE),

Spānija

- Eiropas starptautiskā pētījumu un konsultāciju kompānija ECORYS, Spānijas meitaskompānija (ECORYS ESPANA)
- Kanāriju salu Atjaunojamās Enerģijas Asociācija (ACER),

Rezultātu starptautiskā izplatīšana

- Starptautiskā padome vietējām vides iniciatīvām (ICLEI), Eiropas sekretariāts

Kopienu enerģijas perspektīvā nozīme ES enerģijas pārejas procesā

- 2050.gadā tajās varētu piedalīties puse no visiem ES iedzīvotājiem
- **Tehnoloģiju progress ir padarījis konkrētus tehnoloģiskos risinājumus, tajā skaitā elektrības (paš)ražošanu, salīdzinoši ērti pieejamus patērētājam**
- “Iedzīvotāju enerģija” varētu nodrošināt
2030.gadā - līdz 19% elektrības pieprasījuma,
2050.gadā - līdz 45% elektrības pieprasījuma, tajā skaitā kolektīvie projekti līdz 37%

Kopienu enerģija ir cieši saistīta ar “**enerģijas demokrātijas**” konceptu, sniedzot iedzīvotājiem lielāku iespēju pārvaldīt energoapgādes sistēmu kopumā

Avoti:

CE Delft, 2016,

European Commission 2016, p.79

Institut dezentrale Energietechnologien, Kassel, 2016

Kopienu enerģijas “pioniervalstis”

Kāpēc – stabils investīciju klimats un pievilcīga iepirkuma cena kopienu ražotajai elektrībai, zems tirgus risks

Flandrija – RESCOOP Vlaanderen, jumta organizācija
iesaistījušies 70 tūkstoši Flandrijas iedzīvotāju, 17 kooperatīvi, kuri seko savā darbībā septiņiem Starptautiskās Kooperatīvu Alianses principiem,

Nīderlande – gandrīz 500 kooperatīvi (2018), arī aptuveni 70 tūkstoši iedzīvotāju iesaistījušies, darbojas ~ 65% no visām pašvaldībām. no tiem ~ 70% strādē energoefektivitātes sektorā, 75% - saules enerģijas sektorā un **20% vēja enerģijas sektorā (5% no kopējās sauszemes vēja enerģijas jaudas)**. Darbojas kooperatīvu jumta organizācija un tirdzniecības zīme “Keurmerk MienshipsEnergie”

Vācija – raksturīga kopienu komandītsabiedrības forma vēja enerģijas sektorā un kooperatīvu forma saules PV sektorā. Vairāk nekā 800 kooperatīvi.

Problēmjaudājums – iedzīvotāju enerģijas kopienu tālākā attīstība pārejot uz jaunu elektrības tirgus pieeju.

SOM ENERGIA (Spānija) – reģionālā / nacionālā līmeņa kooperatīvs

Mērķis: bezpeļņas kooperatīvs, investīcijas AER tehnoloģijās un AER enerģijas mārketinga un tirdzniecība

Tehnoloģiju aptvēruma: vējš, saules PV, mazie HES, biogāze

Ieguvumi iedzīvotājiem kā kooperatīva dalībniekiem:

- (1) 100 EUR daļa nodrošina garantiju -100% patērētās elektrības piegādi no AER izmantojošām tehnoloģijām
- (2) iespēja piedalīties ar investīcijām citos AER tehnoloģiju projektos

Sākums: autonomais reģions (Katalonija), 2010.gada nogale, izveidojoties pakāpeniski par nacionāla aptvēruma darbību

Ierosme: līdzīgas iniciatīvas Beļģijā (Ecopower) un Francijā (Enercoop)

2018.gada jūnijs:

- **virs 50 tūkstoši biedri**
- **veiktas virs 12 MEUR investīcijas AER tehnoloģijās,**
- **saražota gandrīz 19 GWh AER elektrība,**
- **tajā skaitā 47% ir vēja enerģija**
- **saņemts nacionālais Zaļā Tirgotāja sertifikāts**

Pamatojums iedzīvotājiem iesaistīties:

- (1) veidojot apziņu, ka uz fosilajiem resursiem balstīta energoapgādes sistēma ir neilgtspējīga,
- (2) izveidošanas brīdī informācija par nacionālo energoapgādes sistēmu bija nepietiekami caurspīdīga, iedzīvotājiem nebija pietiekošas informācijas, tieši no kādiem resursiem ražotu elektrību viņi saņem,
- (3) iedzīvotājiem tika piedāvāta iespēja pieņemt lēmumu - saņemt no AER ražotu elektrību

Enerģijas kopienas ES Direktīvu skatījumā

Direktīva 2018/2001/ES par no atjaunojamiem resursiem iegūtas enerģijas izmantošanu (RES II direktīva), **22.pants “Atjaunojamās enerģijas kopienas”** (*renewable energy community*)

Direktīva 2019/944/ES par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu, 16.pants **“Iedzīvotāju energokopienas”** (*citizen energy community*)

Ja runā par elektrību, tad:

atjaunojamās enerģijas kopiena ir arī iedzīvotāju energokopiena, bet kura izpilda stingrākas prasības

Kopienu salīdzinājums

2018/2001	2019/944
Atjaunojamās Enerģijas kopiena (RENEWABLE ENERGY COMMUNITY)	Iedzīvotāju energokopiena (CITIZEN ENERGY COMMUNITY)
• Ir atvērta, ir brīvprātīga dalība, ir autonoma, • kontrolē biedri vai daļu turētāji, kas atrodas tādu AER projektu tuvumā, kuri tai pieder un kurus tās attīsta • biedri vai kapitāldaļu turētāji ir - fiziskas personas, vietējās iestādes (tostarp pašvaldības) vai MVU, • galvenais mērķis ir sniegt kopēju vides, ekonomisko vai sociālo ieguvumu saviem biedriem vai daļu turētājiem vai dalībniekiem vai vietējām teritorijām, kurā tā darbojas, nevis finansiāla peļņa • ražot, patērēt, uzkrāt un pārdot atjaunojamo enerģiju, tostarp slēdzot atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas pirkuma līgumus;	• Balstīta uz brīvprātīgu un atklātu līdzdalību (piedalīties var visi) • to faktiski kontrolē tās biedri vai daļu turētāji, kas ir fiziskas personas, vietējās iestādes (tostarp pašvaldības) vai mazie uzņēmumi • Galvenais uzdevums ir sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem vai vietējām teritorijām, kurā tā darbojas, nevis radīt finansiālu peļņu, • Var iesaistīties ražošanā (tostarp no AER), sadalē, piegādē, patēriņā, agregēšanā, energoresursu uzglabāšanā, energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanā vai elektromobiļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā, vai sniegt citus energopakalpojumus saviem biedriem vai daļu turētājiem

No atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas pašpatērētāji, kuri darbojas kopīgi

Direktīva 2018/2001/ES par no atjaunojamiem resursiem iegūtas enerģijas izmantošanu (RES II direktīva), **21.pants**
“No atjaunojamiem energoresursiem iegūtas enerģijas pašpatērētāji” (*renewables self-consumers*)

Atšķirība no atjaunojamās enerģijas kopienām:

- aptver vienu ēku un tiesīgi piedalīties ir šajā ēkā dzīvojošie (ja vien dalībvalsts nepaplašina šo ietvaru),
- nav prasība pēc juridiskās formas (līgums starp individuālām personām)
- darbības mērķis direktīvā nav tieši noteikts, lai gan ir noteikts, ka tādām pašpatērētājam, kas nav mājsaimniecību patērētājs, tā nav primārā vai saimnieciskā darbība,

Kāpēc enerģijas kopienas ir svarīgas

- Vietējās sabiedrības iesaistīšanās atjaunojamās enerģijas projektos ar enerģijas kopienu starpniecību sniedz
 - ✓ atjaunojamās enerģijas vērtības, īpaši vēja enerģijas atzīšanu un sociālo atbalstu vietējā mērogā,
 - ✓ papildus privātā kapitāla piesaistīšanu,
 - ✓ lielāku izvēli patērētājiem,
 - ✓ plašāku iedzīvotāju līdzdalību enerģētikas pārveides procesos
- Tās ir vietējās sabiedrības grupu sadarbības veids,
- Kopienu projekti dod iespēju elektroenerģijas tirgū piedalīties arī tādām māsaimniecībām, kuras citos apstākļos to nespētu,
- Sekmīgi realizētas iniciatīvas ir devušas kopienām labumus ekonomikas, sociālajā un vides jomā

AER kopienu izveidošana Latvijā

(referāta autoru piedāvājums)

- Uzdevuma par enerģētikas kopienu izveidošanu deleģēšana atbildīgai institūcijai un darba grupas ar ieinteresētām pusēm izveidošana. Pieredze rāda, ka tai ir jābūt starp-ministriju darba grupai.
- Projektu finansēšana, lai izpētītu un izstrādātu priekšlikumus par:
 - iespējamiem AER enerģijas kopienu izveidošanas modeļiem;
 - iespējamiem enerģijas kopienu darbības virzieniem (enerģijas efektivitāte; AER elektroenerģijas ražošanā siltuma ražošanā, enerģijas transportēšana un tirgošana);
 - iespējamiem finanšu resursiem un atbalsta programmām AER enerģijas kopienu attīstīšanai.

AER kopienu izveidošana

- tiesiskā satvara izveidošana enerģētikas kopienu pārvaldei un darbībai (īpašumtiesību modeļi un regulējošie režīmi)
- nodokļu politikas izstrādāšana, kas atbalsta enerģētikas kopienu darbību un nostāda tās vienādās pozīcijās ar lieliem investīciju projektiem. Īpaši nozīmīga ir vienādu pozīciju nodrošināšana attiecībā uz vēja enerģijas projektiem.
- viena no potenciālām iespējām, kuru būtu lietderīgi izvērtēt, varētu būt nodokļu politikas, kas atbalsta sociālās darbības uzņēmumus (sociālā uzņēmējdarbība).

Kas ir nepieciešams atjaunojamās enerģijas kopienu attīstībai (RES II direktīva)

Enerģijas kopienām to raksturīgo iezīmju dēļ – lielums, īpašumtiesību struktūras un projektu skaits – ir grūti uz vienlīdzīgiem pamatiem konkurēt ar lieliem (elektrības) tirgus dalībniekiem, kuri īsteno lielākus projektus un/vai kuru rīcībā ir vairāk aktīvu

Dalībvalstis var veikt attiecīgus pasākumus, piemēram,

- tehnisku un finansiālu atbalstu,
- samazināt administratīvās prasības,
- veidojot atjaunojamās enerģijas kopienu vajadzībām atbilstošus izsoļu kritērijus
- vai arī nodrošinot atjaunojamās enerģijas kopienām iespēju saņemt tiešu atbalstu, ja tās atbilst mazo iekārtu prasībām.

Atbalsta veidi

- atbalsts enerģijas kopienas projektu sagatavošanai
- administratīvo prasību samazināšana un atbalsts, samazinot procedūru maksājumus
- investīciju atbalsts
- atbalsts saražotās elektroenerģijas cenai
- *publiskās pārvaldes institūcijas iepērk zaļo kooperatīvo enerģiju (piemēram, Nīderlande)*

Atbalsts enerģijas kopienas projektu sagatavošanai

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.

Šlēsvigas-Holšteinas Kopienas enerģijas fonds

sadarbojoties:

- Schleswig-Holstein Ministerium fuer Energiewende, Landwirtschaft, Umwelt, Natur un Digitalisierung,
- IB.SH – Ihre Foerderbank
- EK – Energie- und Klimaschutzinitiative Schleswig-Holstein

Bürgerenergie.SH – galvenie nosacījumi

- Darbu uzsāka 2018.gada vasarā, šobrīd atbalstīti 10 projekti
- Sākums ir vismaz 7 fizisko personu apvienība (pēc tam var piesaistīt citus dalībniekus, bet saglabājot fizisko personu vairākumu vai veto tiesības uzņēmumā)
- Atbalsts – riska kapitāls - paredzēts visa veida atjaunojamās enerģijas projektiem – siltumenerģija no AER, elektroenerģija no AER, energoefektivitāte, jaunā mobilitāte
- Atbalsta projektus to uzsākšanas posmā
- Visi uzsākšanas posma pasākumi – datu ieguve, **feasibility studies**, vietas novērtējumi, ekspertu novērtējumi, IVN, ekonomiskās efektivitātes novērtējums, u.c (celtniecības uzsākšana kā pēdējais atbalsts)
- Juridiskās un nodokļu konsultācijas (ja nav saistītas ar paša uzņēmuma izveidi)
- Atbalsts sabiedrisko attiecību izmaksu pasākumiem,
- Atbalsts līdz 200 tūkstošiem EUR vienam projektam,
- Tiek uzskatīts kā aizdevums (Revolving Fund), kas tiek atdots projektam uzsākot darbību; pirmie 2 gadi bez procentu likmes, pēc tam 2% gadā
- Ja projekts netiek uzsākts, riska kapitāls nav jāatdod

Itālijas reģionu pieeja

Reģionālie enerģijas kopienu kā bezpeļņas organizāciju atbalsta likumi tika pieņemti 2019.gada otrajā pusē

Izvilks no Apūlijas reģiona

“Promozione dell’istituzione delle comunità energetiche”.

- enerģijas kopienas galvenais mērķis ir saražotās atjaunojamās enerģijas pašpatēriņš, kā arī, iespējams, saražotās enerģijas uzkrāšana un energoefektivitātes palielināšanai, lai apkarotu enerģētisko nabadzību, samazinot patēriņu un piegādes izmaksas.
- enerģijas kopienās var piedalīties valsts (publiskās) un privātās struktūras
- katru gadu no atjaunojamiem enerģijas avotiem saražotās enerģijas daļa, kas paredzēta biedru pašpatēriņam ir ne mazāk kā 60 procenti no kopējā apjoma.
- reģions ar atklāto konkursu finansiāli atbalsta enerģijas kopienu izveides posmu, jo īpaši atbalsts tiek vērsts uz projektu sagatavošanu un dokumentāciju, kas saistīta ar kopienu dibināšanu
- reģions ņem vērā enerģijas kopienu teritorijas īpatnības, lai dotu priekšroku mazāk labvēlīgiem apgabaliem.

Atbalsta summa Itālijas reģionos ir līdz 10 tūkstoši EUR, uz kuru var pieteikties pašvaldības un kalnu savienības.

Pašvaldības, kas vēlas izveidot enerģētiskas kopienu, pieņem īpašu saprašanās memorandu, kuram var pievienoties publiskas un privātās struktūras/personas

"Šis ir pirmais mazais solis, ar kuru mēs pārbaudām augsni enerģijas kopienu izveidei" (viena no reģioniem atbildīgās personas izteikums par programmu)

Perspektīvas Latvijā

Nacionālais Enerģētikas-Klimata Plāns 2030.gadam ierosina izvērtēt

- **AER veicināšanas un energoefektivitātes uzlabošanas fonda izveidi,** kurā tiktu novirzīta noteikta daļa no tiem ienākumiem, kas iegūti no ar enerģētiku saistītām darbībām –
 - akcīzes nodokļa,
 - dabas resursu nodokļa, kas piemērots enerģijas ieguvei izmantotajam kurināmajam un degvielai,
 - no gūtajiem ieņēmumiem no meža zemju izsolēm (no AS “Latvijas valsts meži” peļņas dividendēm) un valsts nekustamo īpašumu iznomāšanas vēja parku būvniecībai,
 - valsts AER statistikas tirgošanas citām valstīm,
 - noteikts apjoms no EKII
- iespēju fondam nodrošināt nepieciešamo finansējumu (aizdevumus) uzņēmumiem, **atjaunojamās enerģijas kopienām** un pašvaldībām AER projektu finansēšanai, kā arī
- pēc iespējas **nodrošināt granta daļu projekta idejas attīstībai un tehniskai palīdzībai.**

Perspektīva Latvijā

Referāta autora skatījumā perspektīvs avots enerģijas kopienu darbības uzsākšanai varētu būt Emisiju Kvotu izsolīšanas instrumenta (EKII) līdzekļi.

- prognozējamā EKII ieņēmumu summa 2021-2030.gados varētu būt aptuveni 500 miljoni EUR,

Referāta autora piedāvājums:

Enerģijas kopienu uzsākšanas projektiem varētu tikt novirzīti tikai daži procenti no šiem ieņēmumiem.

Banku politika: Bādenes-Wirtembergas piemērs

Programma “**Jaunie Enerģijas Avoti – Kopienu Vēja Parki**”, kuru īsteno *L-Bank Staatsbank Baden-Württemberg* sadarbībā ar *Landwirtschaftliche Rentenbank* (agrobiznesa attīstības banka)

- Ilgtermiņa aizdevums ar samazinātu procentu likmi,
- nav konkrētas prasības par juridisko formu,
- kopumā ir atbalstīta 75 MW vēja turbīnu jauda

Varam prognozēt arī banku un finanšu institūciju intereses un finansējuma pieaugumu Eiropas Savienības Zaļā kursa ietvarā. Interesi enerģijas kopienu atbalstam ir izteikusi arī, piemēram, Eiropas Investīciju Banka.

Sekosim notikumu attīstībai !

Diskusijai

**Vai mēs Latvijā esam gatavi šodien piekrist atbalstam
enerģijas kopienų ražotajai enerģijai,
īpaši elektroenerģijai**

**Ja tam neesam gatavi –
vai ir iespējas un esam gatavi pielietot citus atbalsta
veidus, piemēram, labvēlīgu nodokļu sistēmu?
sociālo uzņēmējdarbību?**

Atbalsts saražotajai elektrībai: **var tikt sniegts mazas jaudas ražotājiem, kādi ir enerģijas kopienas**

RESII direktīva **dod iespēju** piešķirt paaugstinātus iepirkuma tarifus **jaunajiem maza mēroga vēja parkiem**, atbilstoši tām robežvērtībām, kādas ir norādītas Komisijas jaunākajās pamatnostādnēs par valsts atbalstu vides aizsardzībai un enerģētikai.

Komisijas Pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam minētās **robežvērtības vēja enerģijai** ir

- 3 MW vai 3 ģenerētājvienības - var būt fiksēts paaugstināts iepirkuma tarifs
- 6 MW vai 6 ģenerētājvienības - atbalsts ir piemaksa papildus tirgus cenai, bet tā var tikt piešķirta ar īpašu procedūru

Robežvērtības pārējām atjaunojamo resursu tehnoloģijām

- 500 kW elektrības jauda – var būt fiksēts paaugstināts tarifs
- 1000 kW elektrības jauda – piemaksa papildus tirgus cenai var tikt piešķirta ar īpašu procedūru

Atbalsta kopienu saražotajai elektroenerģijai piemēri: **Francija**

Konkursu nosacījumi paredz līdzdalības piemaksu **vēja** un saules PV projektiem:

- 1 EUR/ MWh – projekti, kuri tiek attīstīti kā “pūļa finansējums”
- 3 EUR / MWh – projekti, kuri ir balstīti uz vietējās kopienas (vietējo iedzīvotāju) tiešiem ieguldījumiem.

Atšķirību mērķis ir sniegt lielāku atbalstu tādiem projektiem, kuri ir tieši saistīti ar konkrētu teritoriju.

- piemaksa elektrības no biomasas projektos – 5 EUR/MWh

Atbalsta kopienu saražotajai elektroenerģijai piemēri

Vācija,

nacionālais Atjaunojamo enerģijas resursu
likums (*Erneuerbare-Energien-Gesetz*):

*Ir iekļauta īpaša nodaļa = ledzīvotāju enerģijas
kopienas*, attiecas arī uz kopienu vēja parkiem

(36g, Besondere Ausschreibungsbestimmungen für
Bürgerenergiegesellschaften)

Īrija:

Kopienu projekti ir noteikti kā atsevišķa kategorija jauno
atjaunojamo enerģijas resursu jaudas izsolēs

Vēja enerģijas Investīciju projektu “kopienošana”

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.

Vēja enerģijas Investīciju projektu “kopienošana”

- Skaidri iezīmējas kā attīstības virziens Rietumeiropas valstu vēja enerģijas projektos

Diskusijai

- Vai tas varētu būt kā iespēja arī Latvijā vēja enerģijas sociālā atbalsta veidošanai vietējā līmenī (kopienā) ?
- Vai arī šī pieeja ir pārāk sarežģīta un vienkāršāki vietējā sociālā atbalsta iegūšanai būtu citi instrumenti (piemēram, samazināta tīkla izmantošanas maksa iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kuri atrodas noteiktā attālumā no vēja turbīnas)?

Nīderlande: Klīmaatakkoord 2019

(Klīmata vienošanās)

- izstrādāta plašu konsultāciju procesā, publicēta 2019.gada jūnijā
- jaunajiem vēja un saules enerģijas projektiem (uzņēmumu īpašuma daļām) vismaz 50% apmērā ir jāpieder vietējai kopienai (nosacījums nav formāli saistošs, vienlaikus tas tiek ievērots)
- Katrai jaunajai attīstībai ir jānotiek uz vienošanās pamata ar vietējo kopienu un pamatojoties uz plašu vietējās kopienas iesaisti plānošanas procesā

Bolle, 2019

Beļģija: vietējo pašvaldību konkursi

Pašvaldības, sludinot konkursus par vēja parku attīstību uz pašvaldībai piederošas zemes, iekļauj sociālos kritērijus:

- **Eeklo (20 MW vēja projekts) –**
vismaz 50% īpašumtiesības vēja parka uzņēmumā vietējiem iedzīvotājiem un pašvaldībai,
5000 EUR par turbīnu ikgadējs maksājums pašvaldības budžetā,
5000 EUR par turbīnu ikgadējs maksājums kopienas fondā,
kā arī citi sociālie kritēriji tika iekļauti konkursa nosacījumos.
- **Gente –**
Iedzīvotāju līdzdalības kritēriji sniedz 40% kopējā vērtējumā.
Minimālais sliekšnis iedzīvotāju līdzdalībai vēja parka projektā ir 30% .

Meklenburgas-Rietumpomerānijas federālā zeme: Iedzīvotāju un pašvaldību līdzdalības likums *Bürger- und Gemeindenbeteiligungsgesetz*

- stājās spēkā 2016.gada maijā
- Projekta attīstītājiem ir jāizveido ierobežotas atbildības vēja parka uzņēmums un jāpiedāvā iegādāties daļas tajā vismaz 20% apmērā tiem iedzīvotājiem, **kuru dzīves vieta atrodas 5 km rādiusā no turbīnas** (sistēmas no 50 metru augstuma) un kuri tajā ir dzīvojuši vismaz 3 mēnešus
- Vienas daļas maksimālā cena ir 500 EUR
- Pašvaldības var izvēlēties alternatīvu: (i) iegādāties uzņēmuma daļas, vai arī (ii) saņemt maksājumu atkarīgu no vēja parka darba stundām
- Projekta attīstītājs kā alternatīvu iedzīvotājiem var piedāvāt uzkrājumu produktu.

Iedzīvotāju izvēli lielā mērā nosaka sagaidāmie vēja parka uzņēmuma procenti un noguldījumu procenti.

- Projekta attīstītājs var piedāvāt arī speciālu elektrības cenu attiecīgajam reģionam

Likuma atbilstību šobrīd izskata Vācijas Federālā Konstitucionālā tiesa

Brandenburgas federālā zeme:

Likums par īpašās nodevas maksājumu pašvaldībām

- pieņemts 2019.gada jūnijā,
- jaunajiem projektiem ir jāmaksā ikgadējs maksājums tām pašvaldībām, kuru teritorija pilnībā vai daļēji atrodas 3 km attālumā no turbīnas atrašanās vietas
- nodeva ir 10'000 EUR gadā par katru vēja turbīnu,
- Ja tiesības pretendēt ir vairākām pašvaldībām, maksājums tiek proporcionāli sadalīts, balstoties uz pašvaldību teritorijas daļām.
- uz šiem ieņēmumiem neattiecas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas noteikumi
- pašvaldību pienākums ir izmantot šos ieņēmumus tikai tādiem pasākumiem, kuri veicina vēja parka akceptējamību vietējā kopienā un parādot šo pasākumu finansēšanu no vēja parka maksājuma:
 - ainavas kompensācija,
 - vietējās infrastruktūras attīstība
 - atbalsts vietējiem pasākumiem, kultūras pasākumiem, sociālajiem pasākumiem, arī vietējās uzņēmējdarbības pasākumiem,
 - informācija par atjaunojamo resursu tehnoloģiju izmantošanas iespējām.

Kā risks tiek atzīts: tā kā nav izstrādāta vienota pieeja par šāda veida maksājumiem Vācijas nacionālajā līmenī, šis maksājums var mazināt jauno Brandenburgas vēja parku konkurētspēju Vācijas nacionālajās atjaunojamo resursu elektrības izsolēs

Īrija, Spānija

Īrija

- Vēja enerģijas projekta attīstītāja pienākums, vēja parkam uzsākot darbību, ir sniegt ieguldījumu Vietējo kopienu fondā (2 EUR par MWh katru gadu)
- Vēja enerģijas projekta attīstītājam ir jāpiedāvā vietējiem iedzīvotājiem iespēja iegādāties daļas vēja parka uzņēmumā, prioritāte ir tie iedzīvotāji, kuri dzīvo vēja parka tiešā tuvumā

Īrijas pirmās Atjaunojamo resursu elektrības izsoles nosacījumi

Spānijā – atsevišķi Spānijas reģioni (piemēram, Galisija) ir noteikusi īpašus maksājumus (canon eolico), kurus veic vēja parka uzņēmums un kurus daļēji saņem vietējās pašvaldības, kurās izvietotas vēja turbīnas

Plašāka informācija, [https://winwind- project.eu/resources/outputs/](https://winwind-project.eu/resources/outputs/)

Plašāku jaunāko informāciju par šiem un citiem iedzīvotāju un vietējās kopienas iesaistes projektiem vēja parka projektos varēs iegūt

- WinWind projekta nodevumā “**Principles & Criteria for Fair & Acceptable Wind Energy**” (D 6.3), kas tiks publicēts projekta vietnē 2020.gada martā
- šajā nodevumā ir analizēta arī **marķējuma “Godīgs vēja parka attīstītājs”** pielietošana Tīringenē federālajā zemē (*Thuringian Guidelines for Fair Wind Energy*), Šlēsvigas-Holšteinas federālajā zemē (*Fair Wind Energy label in the federal state of Schleswig-Holstein*),
Kā arī ir aplūkotas **Kopienas vēja enerģijas vadlīnijas** Šteinfurtes rajonā (*Guidelines for Community Wind Energy* in the district of Steinfurt, federal state of North-Rhine Westphalia).
- Projektā ir sagatavots arī esošās labās prakses piemēru apkopojums (30 prakses, **Good Practice Portfolio, D.4.2**) un detāli analizētas 10 labākās prakses (**Best Practice Cases for Promoting Social Acceptance of Wind Energy, D4.3**)

Neliels ieskats labākās prakses piemērā
- kopienas vēja parki Šlēsvigā-Holšteinā –
kurus Latvijas pārstāvjiem bija iespēja apmeklēt 2019.gada augustā un tikties ar to izveidotājiem,
tiks sniegts referāta nobeigumā.

Kopienas vēja parki Šlēsvigā-Holšteinā

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.

Ditmāršenas rajons

Ditmāršenas rajons: vēja parki

- līdzīgi kā Ziemeļfrīzlandes rajonā, Ditmāršenā ir viens no augstākajiem vēja enerģijas izmantošanas blīvumiem (uzstādītā jauda uz km²) Vācijā.
- **2018.jūlija sākumā ir uzstādītas 838 vēja turbīnas ar kopējo jaudu 1808 MW**
- **Šobrīd 3.26% no rajona administratīvās teritorijas ir rezervētas vēja parkiem.**

Jaunais reģionālā plānojuma projekts paredz to palielināt līdz 4.35%

- **Kopienas vēja parku īpatsvars – 15%**
- Tomēr Ditmāršenā kopienas vēja parku īpatsvars ir būtiski mazāks kā kaimiņu **Ziemeļfrīzlandes rajonā, kur tas ir 90%.**
- Ditmāršenā daudzi no vēja parkiem pieder ‘tradicionālajiem’ attīstītājiem un ārējiem investoriem, un tiem nav vispār vai ir tikai ierobežota saikne ar vietējo teritoriju. Vienlaikus Ditmāršenā var redzēt virkni sekmīgi darbošos kopienas vēja parku piemēru

Neienkirhenes kopienas vēja parks

Neienkirhenes pašvaldība atrodas Ditmāršenas rajonā, aptuveni 1000 iedzīvotāju, 10 km no Ziemeļjūras krasta

- **Bürgerwindpark Neuenkirchen UG & Co. KG**
- **12 turbīnas, *Senvion SE*, 3.2 MW katra,**
- Turbīnas augstums ar rotora spārnu 150 metri (93+57)
- parks izvietots 3 telpiski atdalītās vietās,
- izvietojuma attālumi:
 - 2000 metri – ciema centrs (baznīca, brīvprātīga apņemšanās)
 - 850 metri – apdzīvotā vieta
 - 400 metri – atsevišķas dzīvojamās mājas
- darbu uzsāka 2015.gada septembrī,
- 2016.gadā tika uzbūvēta papildus turbīna (*Enercon E115*) kā jaudas atjaunošanas projekts
- Kopējās investīcijas 56.5 miljoni EUR, pašu kapitāls sedz 10% no kopējiem ieguldījumiem
- Iniciatori: vietējie zemes īpašnieki un fermeri, 7 dibinātājpartneri
- 145 komandīti-partneri (pašvaldības iedzīvotāji), iemaksa robežās 500 – 124000 EUR
- Viena ieguldītāja balsttiesības nepārsniedz 25%
- Pašvaldības ieguldījums vēja parkā uzņēmumā 20'000 EUR (maksimālais normatīvi atļautais)
- Parka pārdotajai elektrībai tiek piemērots *feed-in-tariff* princips
- Bruto ieņēmumi aptuveni 10 miljoni EUR

<http://www.buergerwindpark-neuenkirchen.de/projekt/infos>

Netiešā finanšu līdzdalība

- vēja turbīnu uzstādīšanai pieejamās zemes kopfonda iznomāšanas modelis,
- vēja parka ziedojumi vietējās kopienas fondam
- vēja parka kā uzņēmējdarbības veida nodokļa maksājums pašvaldības budžetā,
- vēja parka maksājumi par ainavai/dabai nodarīto kaitējumu (tiek izmantoti vietējās kopienas teritorijā)

Netiešā finanšu līdzdalība

**1% no ikgadējā saņemtā maksājuma par tīklā
nodoto elektrību tiek ziedots vietējās kopienas
fondā**

Starp realizētajiem projektiem var atzīmēt:

- autobusu iegāde (bürgerbusse),
- datortehnikas aprīkojums skolai,
- kopienas centrs,
- sporta laukums, un citus

Tiešie ieguvumi pašvaldībai

Vēja parka kā uzņēmējdarbības veida nodokļa maksājums pašvaldības budžetā

Pateicoties šim maksājumam pašvaldības budžeta ieņēmumi ir ļoti nozīmīgi pieauguši

Princips.

- Par vēja turbīnu darbību ir jāmaksā uzņēmējdarbības nodoklis, ko saņem vietējā pašvaldība (*Gewerbesteuer*).
- Kopš 2009. gada vēja parku projektiem piemēro principu, saskaņā ar kuru ne mazāk kā 70 % no šī nodokļa ieņēmumiem ieskaitāmi tās pašvaldības budžetā, kurā turbīnas ir uzstādītas, bet nodokļa atlikusī daļa iemaksājama tai pašvaldībai, kurā attiecīgais uzņēmums ir reģistrēts.
- Pašvaldības var vienoties ar vēja parka uzņēmumu par lielākas nodokļa daļas atvēlēšanu tai pašvaldībai, kuras teritorijā ir uzstādītas turbīnas.
- Kopienā vēja parku uzņēmumi parasti ir reģistrēti attiecīgo projektu atrašanās vietās. Tas nozīmē, ka 100 % no šī nodokļa ieņēmumiem nonāk tās pašvaldības budžetā, kurā turbīnas ir uzstādītas.

Videi nodarītā kaitējuma kompensācija

	Kompensācijas apjoms gadā
Ainavas vizuālā attēla pasliktināšana	
Dabai nodarītā kaitējuma kompensācija	
Ainavas attēla kaitējums tiek novērtēts visiem būvniecības projektiem atbilstoši noteiktām formulām Iespēja izmantot šīs kompensācijas vietējā teritorijā • Ainavas kompensācijas maksājumus saņem Ditmāršenas rajona dabas aizsardzības fonds, • Dabas kaitējuma kompensācija tiek (šobrīd) izmantota meliorācijas kanāla celtniecībā, kas veicina arī biodaudzveidību	

Vēja turbīnu uzstādīšanai pieejamās zemes kopfonda iznomāšanas modelis

- kompensāciju par zemes izmantošanu saņem **visi zemes īpašnieki**, kuru zemes atrodas vēja turbīnu uzstādīšanai atļautajā zonā, **kopumā 700 hektāri**
- **Mērķis – novērst savstarpēju nenovīdību zemes īpašnieku vidū**
- kompensācijas apjoms ir **5% no ikgadējā saņemtā maksājuma par tīklā nodoto elektrību**
- kompensācija tiek sadalīta 3 grupās:

pēc zemes platības (700 ha)	– 70%
pēc turbīnām (12 turbīnas)	- 20%
pēc vēja parkiem nepieciešamajiem ceļiem, stāvvietām (5.8 ha)	- 10%

Zemes īpašnieks var saņemt visas trīs kompensācijas, ja atbilst kritērijiem
- **Kā arī tika izmaksāta vienreizēja kompensācija** par apakšzemes kabelu ievietošanu, atbilstoši aizskartajai zemes platībai par m² (+ citu izdevumu kā neiegūtās ražas kompensācija, ja tādi bija)

Kādus ieguvumus sniedz kopienas vēja parki (mūsu secinājumi)

- vēja parks ir vietējās sabiedrības sociāli ekonomiskās vides (kultūras) sastāvdaļa.
- ienākumu avots vietējiem iedzīvotājiem un vietējai kopienai,
- augsta izvairīšanās no potenciāliem konfliktiem starp vēja parka uzņēmumu un vietējo sabiedrību
- saņemtā peļņa tiek izmantota vietējā teritorijā (jo vairāk dalībnieku, jo lielāka kopējās peļņas daļa paliek vietējā teritorijā)
- papildus nodokļu ieņēmumi pašvaldības budžetā (salīdzinot ar investora nodokļu maksājumiem, atkarīgs no konkrētās valsts nodokļu politikas)
- garantēts maksājums vietējā sabiedriskajā fondā
- taisnīgi maksājumi zemes īpašniekiem,
- garantēta nosacījumu par konkrētu vēja turbīnu darbību ievērošanu

Protams, virkne no šiem nosacījumiem var tikt īstenoti arī investora ieviestā vēja parka projektā

Latvijas Vides investīciju fonds - Aija Zučika

Fizikālās enerģētikas institūts - Ivars Kudreņickis; Gaidis Klāvs

winwind-project.eu

info-winwind@PolSoz.FU-Berlin.de

 @winwind_eu

 WinWind Project

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.